

ILGÜN

ایل گون

No. 1 März 1997

شماره ۱ اسفند ۱۳۷۵

Hormatly ildeşler,

1375-nji (Ş-G) ýyly soňuna gelýär. Ýene nowruz gelip ýazyň ýakymly şemaly watanymyzda ösende, birä depe-düzleri gögerdip täze ýaşayşlar gurar, birde gyzyň läleler döredip Şehidlerimizi ýadymyza salar. Şol ýatlamalaryňi üstüni ýetirip, biziň bütin agyr günlerimiz ýagyňly geçişi ýaly, asmanda bir çyňsar. Ondan soň-da gurban baýramy gelip ilimizde dostluklary artdyrar. Biz bu mübärekgünleri baryňyza gutlaýarys.

Gadyrly türkmenler,

Ynsanlaryň dürli sebäpler bilen öý-ülkeden aýrylyp ýat illerde mesken tutmaklary könedan bardyr. Onyň sebäplerinden at çeksek: syýasy, ykdysady, medeni we ş.m. meselelerden agzamak bolar. Seredip otursaň bu waka türkmenleriň-de başyndan az geçmändir. Mysal üçin:

1357-nji(Ş-G) ýyly iranda bolan gozgalanlarda öz milli borçlaryny ýerine ýetiren türkmen intelligentleri başlaryna abanan dini-diktaturçylyk hökümetiniň elinden gaçyp, watany terk etmeli boldylar. Olaryň öňde tutan ýollary (bir näçe ýyl dürli ýurtlarda sakynmadan soňra) europa gelip çatdy. Muniň özi bütin 7 ýylyň içinde(1988-1995m) europa ýaşayan türkmenleriň

soňy 2- nji sahypada

نگاهی به فیلم «مستند»

آقای بزرگ نیا در مورد

ترکمنهای ایران

به تاریخ 30.10.1996 فیلمی در صفحات تلویزیون آلمان از کانال N3 بنمایش گذاشته شد که به سفارش NDR (راديو و تلویزیون شمال آلمان) توسط فیلمسازی در ایران به نام بزرگ نیا تهیه شده است.

خلاصه داستان فیلم اینگونه است که جوانی ترکمن به نام هلاکو سرزمین ترکمن را به خاطر کسب مخارج ازدواجش سوار بر اسب در می نوردد. او مجبور میشود دست از پا درازتر به منزل باز گردد. در نهایت پدر عروس با دلرحمی تمام دخترش را بر اسب هلاکو می نشاند و به راه زندگی و آینده مشترکشان روانه میدارد.

جریان سفر هلاکو به مناطق مختلف اینگونه تنظیم شده است که به اساسات زندگی ترکمنها، از جمله: شیوه پوشش، مسکن، تغذیه، سطح فرهنگی و اجتماعی، محیط زیست و... پرداخته شود.

بر اساس صحنه های فیلم و نقالی های جوار آن، ترکمن مآتی است که از شکار پرندگان مهاجر و ماهی زندگی میکند. به لحاظ کار او عمدتاً مشغول تربیت اسب است. به عنوان لباس اکثراً دون به تن دارد. به لحاظ مسکن ترکمن آجر ندیده است و در آلاچیق هایی زندگی میکند که

ادامه در صفحه ۲

نواندیشی و مسئله مآتی

همه از آنجا شروع میکنند که دنیا در دهه اخیر دستخوش تغییر و تحولات مهمی گردیده است. قریب به اتفاق نظریه پردازان سعی می کنند که شرایط کنونی را بررسی و تعریف نموده و راه حلی نوین برای معضلات کنونی ارائه دهند. آنها اعتقاد دارند که نظرات و راه حل های ارائه شده تاکنونی دیگر بیانگر شرایط نو نبوده و ظرفیت و توانایی پاسخگویی به شرایط نو را ندارند و وضعیت کنونی تئوریهای نوینی را می طلبد.

نظرات نوین بسیار متنوعی ارائه میگرددند. آنها عمدتاً بعد از شکست سوسیالیسم واقعاً موجود راه حل های خود را در چارچوب سرمایه داری واقعاً موجود میجویند. شاید در برخی عرصه ها حق نیز داشته باشند. برخی نیز هستند که همان تئوریهای سابق را با اندکی لافافه تکرار میکنند انکار که آب از آب تکان نخورده است.

برای من بعنوان یک ترکمن وقتی که این نظرات نو طرح شده در عرصه های بسیارگسترده را میخوانم این سؤال

ادامه در صفحه ۲

در این شماره میخوانید:

- آسیای میانه، تحولات در جمهوریهای

تاجیکستان، ازبکستان، ترکمنستان و

قرقیزستان پس از استقلال

- اخبار

oňi 1- njy sahypada

sany 4-5 esse köpelmegine sebäp boldy. Bu akaryň izi gelejekde hem dowamly görünýär.

Dimek bilen türkmen ýuwaş-yuwaş özine europada-hem öý gurunýar. Bu türkmenleriň europada dogulyp, şu ýerde öňip-ösen nesilleri döreb gelyär. Şeýle bolsa, şu zamana çenli iranly, awganly, yrakly türkmenler diýip aýdyşymyz ýaly, basymlykda europaly türkmenler dimegimiz hem ýalňyş bolmasa gerek.

Ýöne bu europaly türkmeniň gelejekde:

-Dili haýsy bolarka?

-Oniň döp-dessuryňyň çäkleri nirede bolar?

-Zamanyň dowamynda çuňňur guýa çümmän, ýat ilerde ýitmän aýak üstünde dura biler mikä?

Bu soraglara birinji ýerde europanyň dürli ýurtlarynda ýaşayan türkmenleriň kultur ojaglary jogapkärdirler.

Biz bu ýerde şunyň ýaly türkmeniň kultur centerlerinde çalyşyan arkadaşlaryň zähmetlerini hormatlap, olaryň bu ugurda işlerini goldaýanlygymyzy yglan etýäris.

Gadyrdan arkadaşlar,

Biziň bu ýazgytdan ýene bir maksadymyz gelejekde almanda çykarjak neşriýämizi habar berip buşlamakdyr.

Şu mahal europada mezenne 135 öýli türkmen ýaşayar (diňe irandan gelenleri sanasaň). Europa ýurtlarynyň içinde, mezenne 64 öýli bolyp, alman birinji ýerde durýar. Her öýe ortalyk 3 adam hasaplasaň şu zaman europada ýaşayan 400-500 türkmen bar diýip sözlemek bolar.

Bu türkmenleriň sanyny, ýyllar dowamynda toplan tejribesini we kwalitätini göz öňünde tutaňda onyň diňe bir kulturel işlere çäklenmän, eýsem jemgijetçilik ýaşayşyň başga gömüşleri bolan syýasy, taryhy, ylmy, yjtymaýy we ş.m. ugurlarda-da bilim toplaý bir azat we açyk neşriýe arkaly birek-bireg bilen aragatnaşykda bolmagy gerekli görünýär.

Goý bu neşriýe bize maddy şertleriň degişmesi bilen döreyän täze soraglara degerli çäreler tapylmagy ugrunda ildeşlerimiziň pikirdeşliginiň aýnasy bolsyn.

Bu neşriýede türkmenleriň umumy ýaşayşyna degerli makalalar ýazyla biler.

Bu neşriýe hiç bir siýasy gurama bagly dälir we oňa özgermek maksady-hem ýokdyr.

Biz bu neşriýede türkmen halkynyň milli bähbitlerini goldamagy birinji borjymyz bilýäris.

Dürdäne ideeleriňiz bilen bizi goldarsyňyz diýip umydymyz bar.

Neşriýäniň işkärleri

ضرب المثلى داریم که میگوید: "Aglamadik oglana emjek yok" این وظیفه خود نیروهای روشنفکر ترکمن است که باتوجه به وضعیت نوین معادلات بین المللی و تأثیرات آن در ایران چگونگی پیشبرد مسئله ملی را مورد بررسی و ارزیابی مجدد قرار دهند. باید که تجربیات گذشته و بررسی دقیق نکات مثبت و منفی آن بدون اینکه یک خاطره نویسی سطحی باشد. در دستیابی به راه حل‌های منطبق بر شرایط کنونی بکار آید.

ادامه در صفحه ۲

نواندیشی و ...

مطرح می‌گردد که من با مسائل ملی خود در کجای این قضیه قرار دارم ؟ به سختی میتوانم دستاویزی پیدا کنم که قابل اطمینان باشد.

باید قبول نمود که شرایط بین المللی عوض شده و سیستم تعیین معادلات بین المللی کنونی تأثیرات معینی بر مسئله ملی ملت ما داشته و خواهد داشت. بی اعتنایی به این تحولات اگر نشانگر بیخبری نباشد حاکی از عقب ماندگی فکری است اما این مسئله ملی بهای لازم را از جانب این نظرپردازان نو نداشته و بدان پرداخت ضرور نگردیده است.

ببینیم که در ایران چند ملیتی جریانهای مختلف سیاسی حرفی برای زدن در این عرصه دارند؟ سلطنت طلبان که خیالشان راحت است آنها مدافع منافع ملت ایران، که بزعم آنان معنی ملت فارس را میدهد هستند. آنانیروی قسم خورده و حفظ تمامیت ارضی ایران، (برای فارسها) هستند. سازمانهای چپ که زمانی خود را مدافع منافع ملی ملت‌های ساکن ایران اعلام

میکردند و نظر میدادند که مسئله ملی چگونه و به چه شکلی باید حل گردد در تلاشهای نوگرایانه کنونی آنها برای حل معضلات اجتماعی ایران مسئله ملی جایگاهی ندارد. کافی است که نگاهی به منشور مشترک سه سازمان سیاسی، فداییان اکثریت، جمهوریخواهان ملی و حزب دمکراتیک مردم ایران بیندازیم. هرچند نزدیکی و همکاری مشترک نیروهای اپوزیسیون مایه خرسندی است اما در منشور مشترک هیچگونه نامی و یادی از مسئله ملی نمیتوان یافت. بنظر میرسد برای آنان که مدعی تلاش جهت حل معضلات ایران هستند مسئله ملی ملت‌های ساکن ایران که باهم ایران مورد نظر آنها را میسازند. مسئله مهمی نیست. اما آنها نیز در یک بند بطور مشخص بر حفظ تمامیت ارضی ایران، تأکید میکنند. برخی دیگر از سازمانهای چپ همانند گذشته همان شعارلینی بحق تعیین سرنوشت تا جدایی، را میدهند که فکر میکنم فقط حرف آن باشد و وقتی که پا به واقعیتها نهند به فراموشی سپرده میشوند همانطور که تاریخ آترانشان داده است.

نگاهی به فیلم ...

با پوشش نمندی که بر روی چوبهای کمائی درست شده اند، این ترکمن ناآگاه با کارهای غیراصولی اش تمام آبهای منطقه را آلوده کرده است و حتی آخرین ماهی های موجود در دریای خزر نیز از دست او در امان نیستند. ترکمنها برای حل مشکلات و دردهایشان به شامانهای مراجعه میکنند که با یک بخشی دوتا در دست در صحرای برهوت نشسته - اند و از راه دعاگویی برای راهیان دشت زندگی میکنند.

به قول آقای بزرگ نیا این فیلم نمایانگر زندگی گذشته ترکمنها هم نیست. بلکه او داستان پردازیهای خود را به عنوان فیلمی مستند از زندگی ترکمنهای ایران در سال 1996 به NDR فروخته است.

آقای بزرگ نیا .

شما آیا این جمله آن نویسنده و شاعر دانا را در جایی خوانده اید که نوشته است: «آنکه حقیقت را نمیداند احمق است و آنکه حقیقت را میداند و آنرا انکار میکند خیانتکار است.»

شما آیا ترکمنها را میشناسید و یا اینکه او را از فیلم «ترکمن، ناصر ملک مطیعی (جاهل تهرانی) آموخته اید؟

شما آیا میدانید که ترکمن اصلاً حق ماهیگیری در دریای خزر را ندارد و بیشماری تعداد جوانان ترکمنی که بخاطر صید چند ماهی در هر دو رژیم (بدست سربازان شاه و پاسداران کنونی) در خون خود در غلطیده اند؟

شما آیا میتوانید یک نفر ترکمن را بما معرفی کنید که خاویار به آمریکا یا ژاپن صادر کرده باشد؟

شما که ادعا میکنید ترکمن هنوز به عنوان وسیله نقلیه سوار بر اسب است، آیا در جریان عبور و مرورهایتان از شهرهای ترکمنستان ایران که بخاطر تهیگی فیلمتان مجبور به آن بوده اید، تفاوتی اساسی بین این شهرها با مثلاً ساری، اهواز، کرمان و یا ... دیده اید؟

شاید فیلمتان جالبتر میشد اگر مثلاً شهر کنبد را با خانه های مدرن فارس نشین در قسمت جنوبی و شرقی و با آلاچیق های ترکمن نشین در شمال و غرب آن نشان میدادید. این پیشنهادی است که

میتواند در فیلمهای آینده تان که در مورد آذربایجان، کردستان، بلوچستان و خوزستان خواهید ساخت مورد توجه قرار گیرد.

آقای بزرگ نیا .

پیغام اصلی فیلمتان را رسانده اید، ما احساسات و تفکرات شما را درک می کنیم. شما نه فیلمی تاریخی یا هنری در باره ترکمنها، بلکه مبارزه ای سیاسی و فرهنگی در عرصه تلویزیونی و تبلیغاتی علیه او تدارک دیده اید. زیرا که:

گری در دست شماست.

شاولی 25.02.1997

متراد

شرایط جغرافیای ...

محکم نکرده اند. از طریق نفوذ آب، ساختن باطلاق و تبخیر ۷۰ درصد آب تلف میگردد. در سواحل عقب نشسته و باطلاق نمک و مواد شیمیایی انباشته شده که با وزش باد بر روی زمینهای کشاورزی پخش میشوند که باعث پایین تر آمدن کیفیت زمینهای کشاورزی می گردند.

پانزده درصد پنبه در شوروی از ترکمنستان بدست می آمد. محصول سالیانه پنبه یک و نیم میلیون تن بوده که در سال ۱۹۹۴ به ۱٫۳ میلیون تن نزول کرده است. از این مقدار فقط سه درصد در ترکمنستان مورد بهره برداری واقع شده و محصولات پنبه ای تولید میگردد. در حال حاضر ترکمنستان تلاش میکند تا تولید تک محصولی پنبه را برفع تولید دیگر محصولات کشاورزی تغییر دهد. علاوه بر پنبه به محصولات سبزی و میوه جات، پرورش کرم ابریشم، دامداری و صنعت قالببافی اهمیت داده میشوند. کمبود ناکافی در تولید غله واردات زیاد آنرا ضرور میسازد.

(ادامه دارد)

نواندیشی و ...

جدا کردن جنبش ملی ما از این تحولات عظیم بین المللی و تجربیات حاصل از آن هیچ خدمتی به جنبش ملی ما نخواهد بود.

این وظیفه ملی همگی ماست که در این راستا تلاش کنیم. آن چیزی که بعنوان حل مسئله ملی آموخته بودیم و مروّجان آن عدم کارآیی خود را در این عرصه نشان دادند. باید که با تلاشی خستگی ناپذیر و عمومی و باتوان و نیروی خود در خدمت جنبش ملی ملت خود باشیم. هرچند ممکن است که کم و کاستیهایی در این مسیر داشته باشیم ولی با همفکریهای صادقانه و مؤثر در این مسیر خود پیش خواهیم رفت باید که به نیروی خود تکیه کنیم. این تنها راه ماست.

باید تلاش ورزیم که بعنوان ترکمنهای خارج از کشور مسئولیتهای معینی را که این مسئله بر عهده ما میتوانند بنهد درک نموده و در راستای آن کام بر داریم.

دنیای امروز بر اثر پیشرفتهای علمی و صنعتی و در اثر تحولات سیاسی اقتصادی ناشی از آن در ده های اخیر چنان بهم پیوسته که جلب توجه افکار و حمایتهای بین المللی تأثیر فراوانی بر روند اوضاع در هر نقطه از جهان میتواند داشته باشد. باید که با تلاشهایی هماهنگ و همصدا از تمامی تریبونهای بین المللی در جهت بیان و رفع ستمهایی

از آنجایی که ملت ترکمن اخیراً بعنوان يك ملت مستقل پا بر عرصه نهاد سیاسی-اجتماعی بین المللی نهاده و این ملت میتواند نقش ویژه ای از نظر اقتصادی و سیاسی در منطقه ایفاء نماید مورد توجه کارشناسان بین المللی میباشد. شناخت نظرات اینگونه افراد و زاویه نگرش آنها به این مسائل برای ترکمنهایی که به سرنوشت و آینده ملت خود علاقمند هستند دارای اهمیت است. از این طریق میتوان تا حدود زیادی نقش عوامل بین المللی در تحولات آتی و دیپلماسی آنها را ارزیابی نمود.

ما بر این اساس در نشریه ایل گون اینگونه نوشتارها را ترجمه و از نظر خوانندگان خواهیم گذراند. نوشته زیر برگردانی از کتاب مارکاراته مارزال شرق شناس آلمانی تحت عنوان " آسیای میانه: تحولات در جمهوریهای تاجیکستان، ازبکستان، ترکمنستان و قرقیزستان پس از استقلال " است. ما مقدمه و بخش مربوط به ترکمنستان را از زبان آلمانی ترجمه و در اختیار خوانندگان میگذاریم.

برگردان: کمال

مقدمه

جمهوریهای آسیای میانه متفاوت بوده ولی همه آنها از پایین آمدن و بخشا فروپاشی تولید از زمان انحلال شوروی رنج می برند. تضاد بین اکثریت فقیر و کسانیکه در نتیجه رفتم ثروت کلانی انباشته اند. که اکثراً از مقامات دولتی و حزبی سابق هستند. گسترش می یابد. درصوبالایی از جمعیت این جمهوریها زیر مرز فقر زندگی می کنند.

جمهوریهای آسیای میانه هنوز موقعیت خود را بعنوان ملت های مستقل تحکیم بخشیده اند. ساختار طایفه ای و خویشاوندی تاجیکستان، ترکمنستان و قرقیزستان تهدیدی برای شکل گیری یک جامعه مدنی میباشد. این مسئله در تاجیکستان و قرقیزستان میتواند عاملی برای تجزیه و جدایی گردد. هنوز هم چشم اندازی برای حل و فصل کشمکش های مداوم محلی در تاجیکستان وجود ندارد. خلاف پدیده فوق. ملی گرایی ازبک ها است. در حالیکه وابستگی طایفه ای ازبکها کمتر است. همگونی ملی در بین آنها قوی است. ازبکستان با ۲۲ میلیون جمعیت تأثیر قابل ملاحظه ای بر رویدادهای چهار جمهوری ذکر شده در آسیای میانه دارد. ناسیونالیسم ازبک سر چشمه برخی ناآرامیها در کشورهای همسایه میباشد.

طریق همه پرسى های عمومی حاکمیت خود را تا پس از سال ۲۰۰۰ تمدید کردند. هر سه کشور با سیستم ریاست جمهوری اداره میشوند و رئیس جمهور از یک قدرت ویژه ای برخوردار میباشد. همچنین رئیس جمهور قرقیزستان هم تلاش میکند تا از قدرت بیشتری برخوردار گردد. قرقیزستان یگانه جمهوری آسیای میانه است که در جهت رفعمهای سیاسی و اقتصاد بازار کام بر میدارد. در میان جمهوریهای آسیای میانه قرقیزستان یگانه جمهوری میباشد که از طرف دبیرون اول سابق حزب کمونیست که زیر لوای ملی گرایی رفته اند. اداره نمیشود. عسگر آقایف فردی است که از لحاظ سیاسی سابقه خوبی داشته و نماینده روشنفکران ملی گرا میباشد. علیرغم محدودیتهای ویژه قرقیزستان. این جمهوری مدلی برای دمکراسی و گذار اقتصادی میباشد.

تاجیک های فارسی زبان وضعیت ویژه ای بخاطر جنگ داخلی دارند. جنگ برادر کشی. که آتش آن بر اثر درگیریهای قبیله ای و منطقه ای در سال ۱۹۹۲ شعله ور گردید. اقتصاد را فلج و مانعی در جهت عملی شدن اقدامات اصلاحی هرچند غیرقاطعانه دولت گردیده است. رژیم تاجیکستان تنها با اتکاء به نیروهای نظامی روسیه میتواند در مقابل اپوزیسیون قوی اسلامی - دمکراتیک دوام بیاورد.

با اینکه تحولات اقتصادی در هر چهار

جمهوریهای آسیای میانه تاجیکستان. ازبکستان. ترکمنستان و قرقیزستان را که در سال ۱۹۹۶ از جمهوری شوروی ترکستان شکل گرفته اند مشخصات سیاسی مشترک ویژه ای به هم می پیوندد: کثیرالطوایفی. وابستگی شدید منطقه ای و طوایفی. ضعف آگاهی و غرور ملی. زبان مشترک ترکی بغیر از تاجیکها که فارسی دری صحبت می کنند. مذهب سنی و ارکان قدرت متمرکز. به استثناء قرقیزستان در جمهوریهای دیگر حاکمانی با تسلط و قدرت نامحدود بر اریکه قدرت نشستند که تبدیل به دیکتاتورانی گردیده اند. در جهت دمکراسی کمترین کام از سوی ترکمنستان برداشته شده است. در این جمهوری هم همانند تاجیکستان و ازبکستان حقوق بشر پایمال شده و جریانات اپوزیسیون بطور مداوم از سوی پلیس و نیروهای امنیتی سرکوب میگرددند. مطبوعات مستقل و آزاد وجود ندارند. در هر سه جمهوری رفعمهای اقتصادی به کندی پیش میروند و اقدامات پیش بینی شده به مرحله اجراء در نمی آیند.

رای گیری درانتخابات ریاست جمهوری. مجلس و همچنین همه پرسیهها در جمهوریهای تاجیکستان. ترکمنستان و ازبکستان غیر دمکراتیک بوده است. حاکمان در این انتخابات بیش از ۹۵ درصد آراء را آورده اند. همزمان با انتخابات ریاست جمهوری رؤسای جمهوری ترکمنستان و ازبکستان از

ترکمنستان در اثر انتقال و پاشیده شدن نمک از صدها هکتار نمکزار و استفاده بی رویه کود و مواد شیمیایی در پنبه زارها تهدید بنبابودی میشوند. همچنین آبهای آشامیدنی و زیرزمینی نیز آلوده میباشند. تنها یک پنجم جمعیت ترکمنستان دارای آب لوله کشی میباشند بقیه چهارپنجم از آبهای تصفیه نشده و بسیار آلوده در اثر کودهای شیمیایی و نمک استفاده می کنند.

برای دستیابی به تولید بیشتر پنبه میبایست سرزمین خشک و صحرایی ترکمنستان آبیاری میشد. بدین خاطر بعد از مرگ استالین یکی از عظیم ترین پروژه های محیط زیستی بمرحله اجراء درآمد. در سال ۱۹۶۲ اولین بخش از کانال ۱۴۰۰ کیلومتری قراقوم به اتمام رسید. کانال قراقوم که اکنون بنام

نیازوف نامگذاری گردیده از آمودریا در شمال شرق ترکمنستان سرچشمه گرفته و از میان صحرا بسمت غرب بطرف عشق آباد. یعنی شهر عشق. جریان می یابد. این کانال نه تنها در اثر کرختن بسیاری از آب جاری بطرف دریاچه آرال منجر به خشک شدن آن گردیده، بلکه در مسیر از طریق فرسایش سواحل که سفت و

ادامه در صفحه ۲

به نوبه خود به طوایف مختلف تقسیم میشوند. برای ترکمنها کمونیسیم همیشه بعنوان یک موجود بیگانه. بعنوان یک ایدئولوژی که از جانب مسکو پیش برده میشد. بوده است که بدینوسیله ساختار سنتی طایفه ای از میان برداشته شود.

شرایط جغرافیای سیاسی ترکمنستان

همچون دیگر جمهوریهای آسیای میانه ترکمنستان هم از زوال اقتصادی بدلیل نزول تولیدات اقتصادی. رشوه خواری و جنایت تا سطح مقامات حکومتی رنج میبرد. پایین بودن استانداردهای زندگی. درآمد ناچیز و همچنین زاد و ولد ۲۵ در هزار نفر و مرگ و میر نوزادان ۴۶ در هر هزار نفر. ناکافی بودن امکانات درمانی و کمبود مواد غذایی از نشانه های بارز اقتصاد ترکمنستان میباشد.

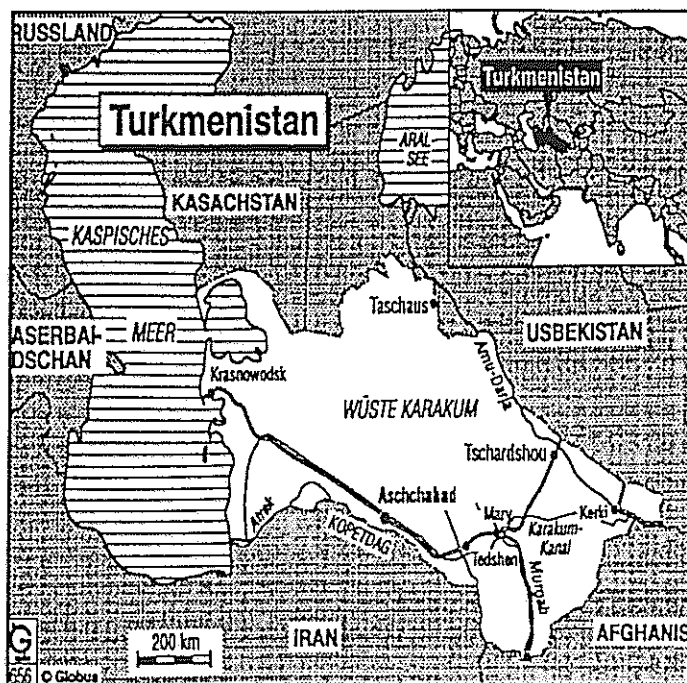
حکم کشت پنبه که از طرف مسکو دیکته میشد. ترکمنستان و ازبکستان را با مشکلات مشابهی مواجه ساخت از جمله: قاجعه اکولوژیکی در مقیاس حیرت انگیز و همچنین بالا بودن درصد بیماریها در میان اهالی. مرگ و میر حدودا ۵۵ درصد کودکان (بنابه اطلاعات ۱۹۸۹ میلادی) و حتی در بعضی مناطق تا ده درصد. شور شدن زمینهای کشاورزی که از دور مانند زمینهای پر از برف دیده میشوند. ۱۵۰۰۰ کیلومترمربع از زمینهای کشاورزی

اینگونه ناسیونالیسم بر بستر سیاست ملی اتحاد شوروی پیش رفت. اتحاد شوروی قصد داشت پس از تقسیم این منطقه در سال ۱۹۲۴ ساختار قبیله ای حاکم را خنثی کرده و جمهوریهای ملی بر اساس معیارهای زبان بسازد. امروزه این جمهوریهای وارث حاکمیت اتحاد شوروی در تلاشند که به یک سیستم اقتصادی قبیله ای و عشیره ای تبدیل نگشته و به یک کشور مدرن ملی تحول یابند. این پروسه حداقل هنوز در ترکمنستان، تاجیکستان و قرقیزستان ادامه دارد.

ترکمنستان

کشور خشک و صحرایی ترکمنستان چهار میلیون نفر جمعیت دارد که ۷۲ درصد آن را ترکمن ها ۹ درصد روسها، که اکثرا در شهرها سکنی گزیده اند. ۹ درصد ازبکها و ۲ درصد را قزاقها تشکیل میدهند. ترکمنها متعلق به ترک زبانهای اوغوز میباشند. آنها مسلمان سنتی میباشند. ۸۵ درصد مساحت ترکمنستان را صحرا و کویر. عمدتا صحرای قره قوم، تشکیل میدهند. هر چند ۱۵ درصد باقیمانده قابل کشاورزی میباشند اما دوسوم آن بدون آبرسانی مصنوعی بسیار خشک و عملا غیر قابل کشت هستند. فقط ۵۰۰۰ از ۴۸۸۱۰۰ کیلومترمربع ترکمنستان را زمینهای واقعا حاصلخیز تشکیل میدهد.

با تشکیل جمهوری ترکمنستان در سال ۱۹۲۵ برای نخستین بار ترکمنها در عرصه سیاسی کرد هم آمدند. اما تشکیل یک دولت ترکمن شوروی به سختی پیش میرفت. با اینکه بخش اعظم ترکمنها بین سالهای ۱۹۲۹ و ۱۹۳۶ با زور و خونریزی بر علیه مقاومت آنها اسکان داده شده و مطیع اشتراکی کردن میشوند. ترکمنها توانستند سنت های قدیمی خود را در زمان حاکمیت شوروی حفظ کنند. اساس جامعه ترکمنها را هنوز نیز وابستگیهای طایفه ای قنودالی تشکیل میدهد. تا به امروز ترکمنستان بیشتر اتحاد قبایل میباشد تا یک کشور ملی. بیش از صدها قبایل در سرزمین ترکمنستان زندگی می کنند که آنان نیز

اخبار

کد جدید تلفن ترکمنستان

پنجم اکتبر ترکمنستان کد جدید ملی ۹۹۲ را دریافت کرد. مراد آتایف رئیس کل ترکمن-تله کوم (Turkmen-Telekom) اعلام کرد که تا آوریل ۱۹۹۷ در کنار کد جدید بین المللی همچنان از کد قدیمی ۲۲۲ از زمان شوروی سابق استفاده خواهد شد. مراد آتایف میگوید که کد جدید نشانگر گسترش روابط ترکمنستان با دنیای خارج و کشورهای مختلف است. در حال حاضر میتوان با انتخاب کد جدید مستقیماً با ترکمنستان ارتباط برقرار کرد. ترکمنستان با دریافت کد جدید ملی هر ساله ۲-۳ میلیون عایدی خواهد داشت.

نأمین گاز شهرهای شمالی ایران توسط ترکمنستان

دهم اکتبر سال ۱۹۹۶ طرح لوله کشی گاز ترکمنستان - ایران آغاز گردید. طول این لوله گاز ۲۰۰ کیلومتر است که ۱۴۰ کیلومتر آن در خاک ترکمنستان و ۶۰ کیلومتر آن در شهرهای شمالی ایران خواهد بود. لوله کشی از منابع گاز ترکمنستان در کوپتجه در جنوب غربی ترکمنستان از سواحل دریای خزر شروع شده و انتهای آن در شهر کردکوی خواهد بود.

از سال ۱۹۹۷ تا پایان سال ۲۰۰۰ هشت میلیارد مترمکعب گاز صادر خواهد شد. هزینه پروژه ۱۹۰ میلیون دلار خواهد بود که هشتاد درصد آنرا شرکت ملی گاز ایران بعهده گرفته است. ایران تضمین میکند که تا ۲۵ سال آینده گاز ترکمنستان را خریداری نماید. بهای گاز وارداتی در سه سال اول توسط ایران صرف هزینه این لوله کشی خواهد شد. ایران همچنین در استخراج گاز به ترکمنستان یاری خواهد کرد.

حکیم ایشانف در مراسم گشایش طرح ساختمانی این پروژه ابراز نمود که این پروژه آغازی برای صدور گاز ترکمنستان به کشورهای اروپایی خواهد بود.

۱۲ ژانویه، روز تجلیل از جنگ

«گوگ تپه»

هرسال دوازدهم ژانویه از روز نبرد خونین کوک تپه در ترکمنستان تجلیل میشود. کوک تپه در ۴۰ کیلومتری شهر عشق آباد واقع است. در جنگ کوک تپه ارتش تزاری روس به فرماندهی ژنرال سکوبلوف دهها هزار ترکمن را قتل عام کرد. در نتیجه این نبرد شدید که در سال ۱۸۸۱ میلادی رخ داد ارتش تزاری این سرزمین را غصب و بعنوان بخشی از مستعمره های بی شمار خود قرار داد. در طی حکومت شوروی سابق از سوی کمونیستها وزامداران حاکم همیشه تلاش میشد که غصب سرزمین ترکمنها توسط ارتش تزار امری داوطلبانه از سوی ترکمنها تلقی گردد.

باتمام این تلاشها اکنون ترکمنها دوباره این روز را بیاد می آورند و از قربانیان خود تجلیل میکنند. جنگ کوک تپه نقطه عطفی در تاریخ لشکرکشی ارتش تزار بوده است که در ادامه آن تمام آسیای میانه را تحت سلطه خود درآورد.

بزرگترین قالی دنیا در ترکمنستان

صفر مراد نیازوف رئیس جمهور ترکمنستان از قالیبافان ترکمن درخواست کرد که بمناسبت پنجمین سالگرد استقلال این جمهوری که در ۲۷ اکتبر برگزار میگردد. بزرگترین قالی دنیا بافته شود. این قالی که مساحت آن باید ۲۶۰ مترمربع باشد بنام ترکمن باشی نامگذاری میگردد.

همچنین بزرگترین قالی کنونی دنیا چهل سال پیش توسط زنان ترکمن در ترکمنستان بمساحت ۱۹۲ مترمربع بافته شده که آنزمان در بالشوی تئاتر مسکو بنمایش گذاشته شد.

اعدام ۴ رهبر ترکمن صحرا

ابوالحسن بنی صدر که در زمان جنبش ترکمن صحرا مقام ریاست جمهوری اسلامی ایران را بعهده داشت. در یکی از مصاحبات اخیرش در سال ۱۳۷۵ در خصوص اعدام چهارتن از رهبران جنبش شوراها میگوید:

در جریان حادثه ترکمنصحرا، پس از تعقیب مسئله معلوم شد که آقای خلخالی دست به چنین کاری زده است. من در آن زمان او را احضار کردم و پرسیدم چرا دستور قتل این چهار نفر را داده اید. اوگ منکر شد و وقتی دید که مسئولین اعدام پس از دستگیری (۹) دخالت او را مورد تأیید قرار داده اند، گفت من بدستور خمینی این کار را کرده ام.

دیدار سه روزه رئیس جمهور

آذربایجان از فرانسه و استخراج نفت دریای خزر توسط کمپانی های نفتی فرانسوی

بنابه گزارش خیرگزاری فرانسه در اواسط ژانویه ۱۹۹۷ کمپانی های نفتی Elf Aquitaine و Total در استخراج نفت از دریای خزر شرکت میکنند. در دیدار سه روزه حیدر علی اف از فرانسه قرارداد نفتی بین دو کشور امضا شد. در استخراج و بهره برداری نفت لنکران - طالش Lenkoran-Talisch در دریای خزر کمپانی Elf Aquitaine با ۱۵ درصد شرکت دولتی آذربایجان به نام سوکار Socar با ۲۵ درصد و کمپانی Total با ۱۰ درصد شرکت می کنند. چاه نفتی لنکران - طالش ۴۲۰ کیلومترمربع مساحت دارد. حجم این قرارداد اعلام نشده است.

چندی پیش نیز جمهوری آذربایجان در زمینه استخراج نفت و گاز از دریای خزر یک قرارداد عظیم «میلیاردی» بست. در این قرارداد بهمراه سوکار دو شرکت آمریکایی، یک شرکت ژاپنی و یک شرکت عربستانی شرکت دارند.

مشاجرات ترکمنستان و آذربایجان در

مورد چاههای نفتی دریای خزر

وزیر خارجه جمهوری آذربایجان حسن اف در نامه ای به وزارت خارجه ترکمنستان ادعای آن کشور مبنی بر حاکمیت بر چاههای آذری در دریای خزر را رد نمود. در نامه آمده است که منابع نفتی مذکور در داخل مرزهای آبی آذربایجان که در سال ۱۹۷۰ از سوی وزارت نفت و گاز اتحادشوروی اعلام گردیده، واقع هستند.

وزیرخارجه آذربایجان در نامه رسمی خود متذکر میگردد که برخی از این چاههای نفتی از دید ظاهری در داخل آبهای مشترک دو جمهوری واقع شده اند. وی یادآور گشت که براساس روابط دوستی و برادرانه دو کشور می بایستی کارشناسان دو طرف برای حل این مسئله نشست هایی داشته باشند. وی همچنین پیشنهاد کرد که یک کمیسیون مشترک از سوی دو کشور بایستی مرزهای شعبات نفتی بین دو جمهوری را مشخص نماید. در ادامه این مشاجرات ناطق علی اف رئیس شرکت نفت آذربایجان در مصاحبه با خبرنگاران ادعای حاکمیت چاه نفت آذری از سوی ترکمنستان را رد نموده و گفت که از نقطه نظر آذربایجان در بیانیه جمهوری ترکمنستان نکات مثبتی وجود دارد. ناطق علی اف در مصاحبه اش می افزاید که شرکتهای خارجی با مطالعه دقیق چاههای نفتی آذری، چیراغ و گونشلی قرارداد بسته اند و اگر ابهاماتی میبود آنها این قراردادها را با ما امضا نمیکردند.

در مقابل صفرمراد نیازوف در مصاحبه با مطبوعات غربی اظهار نمود که چاه نفتی آذری در داخل مرزهای آبی ترکمنستان واقع است.

ناطق علی اف معتقد است که ادعای ترکمنستان نظر آذربایجان را مبنی بر تقسیم چاههای نفتی بر اساس مناطق و شعبات تأیید میکند. روسیه با تقسیم دریای خزر بر اساس شعبات و مناطق مختلف بشدت مخالفت میکند و خواستار کنترل مشترک کشورهای همجوار در دریای خزر است. وزارت خارجه روسیه اعلام کرد که نظریات روسیه با نظریات

ایران و تاحد زیادی با نظریات ترکمنستان منطبق است. در حالیکه جمهوریهای آذربایجان و قزاقستان نظریه استفاده از منابع دریای خزر بر اساس مناطق و شعبات محلی را در پیش گرفته اند.

کنفرانس بین المللی سازمان ملل

متحد در عشق آباد در مورد افغانستان روز دوشنبه ۲۰ ژانویه کنفرانس سازمان ملل متحد با شرکت بیش از ۲۰۰ نماینده از بیست کشور دنیا در شهر عشق آباد پایتخت ترکمنستان کشایش یافت. صفرمراد نیازوف رئیس جمهور ترکمنستان در آغاز این کنفرانس با ابراز امیدواری در حل و فصل مسائل افغانستان اظهار داشت که ملت افغانستان باید خود مسائلمان را حل کنند. وی تاکید کرد که ترکمنستان همیشه آماده هر گونه کمک در راه رفع نزاع و بهبود افغانستان تحت نظر سازمان ملل متحد است.

نیازوف همچنین اظهار نمود که اجرای پروژه عظیم چند میلیارد دلاری لوله انتقال گاز ترکمنستان از طریق افغانستان به اقیانوس هند احتیاج به صلح و ثبات در افغانستان دارد. با ثبات اوضاع در افغانستان ترکمنستان خواهد توانست طرح لوله کشی گاز، خط راه آهن و راه ارتباطی و سائل نقلیه را به اقیانوس هند آغاز نماید.

کمپانی آمریکایی UNOCAL و کمپانی نفتی عربستان سعودی DELTA ساختمان ۴۲-۱ کیلومتری لوله گاز از ترکمنستان به پاکستان که بعدامیتواند به هندوستان نیز ادامه یابد بدهه گرفته اند. اما بنا به وضعیت کنونی افغانستان زمان آغاز این پروژه از سوی این کمپانیهای نفتی معلوم نیست.

یاسوشی آکاشی مسئول کمکهای انسانی سازمان ملل متحد گفت که این کنفرانس شانس بزرگی است که کمکهای بشردوستانه طرح و برنامه ریزی شود. طرح کمکهای بشردوستانه در اینمورد ۱۲۲ میلیون دلار خرج بر میدارد که هم اکنون تنها یک درصد آن در اختیار

یاسوشی آکاشی قرار دارد.

نوسازی صنایع گاز ترکمنستان

هجدهم فوریه ۱۹۹۷ رئیس جمهور ترکمنستان صفرمراد نیازوف قراردادی پیرامون استخراج گاز ترکمنستان با رئیس کمپانی بین المللی Bateman امضا کرد. این اولین پروژه این کمپانی هلندی است که در ترکمنستان انجام میگردد. سرمایه گذاری نوسازی صنعت گاز ترکمنستان ۱۸۰ میلیون دلار خواهد بود که از سوی کشورهای آمریکا، آفریقای جنوبی و ترکیه تأمین خواهد شد.

قرارداد عظیم اقتصادی ژاپن با

ترکمنستان

هجدهم فوریه رئیس جمهور ترکمنستان صفرمراد نیازوف قراردادی با روسای شرکتهای ژاپنی از جمله Japan Gasovil پیرامون ساختن کارخانه تولیدات مواد شیمیایی استخراجی از نفت و گاز با حجم تولید سالانه ۹۰ هزار تن در سال امضا کرد. بودجه ساختمان این کارخانه از طریق وام ۴۰۰ میلیون دلاری ژاپن به ترکمنستان تأمین خواهد شد. نیازوف در هنگام امضا قرارداد تاکید کرد که این قرارداد شاهدی بر تصمیمات جدی ترکمنها در تولیدات صنایع گاز جمهوری است.

زلزله شدید در جنوب ترکمنستان

بنا به گزارش خبرگزاری فرانسه روز سه شنبه پنجم فوریه زمین لرزه شدیدی جنوب ترکمنستان را تکان داد. در این گزارش از قول خبرگزاری دولتی چین Xinhua آمده است که انستیتو زلزله شناسی پکن قدرت زلزله را ۷٫۴ واحد ریشتر اعلام نموده است. آماري از تلفات جانی و خسارات مادی احتمالی اعلام نشده است.

در روز سه شنبه همچنین مناطق مرزی ایران و ترکمنستان دو بار دچار زمین لرزه با قدرتهای ۴٫۵ و ۱٫۶ واحد ریشتر

زلزله شدید...

عشق آباد و باکو در جستجوی حل

مناقشات فیما بین

قوچ مرادنازجانف در اظهارات خود در کشایش نمایشگاه نفت و گاز در شهر عشق آباد (۱۱ ماه مارس) امکان رجوع به سازمان ملل متحد را در صورت عدم دستیابی به راه حلی در رابطه با حق بهره برداری از چاههای نفتی باذریه و مچراغ، میان دو جمهوری آذربایجان و ترکمنستان رد نمود.

سرمایه گذاری کوکاکولا در آسیای

میانه

شرکت کوکاکولا سومین کارخانه تولیدی نوشابه های خود را در نامانگان ازبکستان افتتاح نمود.

John Shepard مسئول بخش اروپای مرکزی و شرقی این شرکت آمریکایی در مصاحبه مطبوعاتی در پایتخت ازبکستان اظهار داشت که ظرفیت تولید این کارخانه ۱۸ هزار کولا در ساعت می باشد. هزینه ساختمان این کارخانه ده میلیون دلار است. وی می افزاید که این شرکت بزودی یک پروژه ۵۵ میلیون دلاری در ازبکستان را بمرحله اجرا در خواهد آورد. در صورت اجرای این پروژه ۵۵۰ کارگر در این کارخانه مشغول بکار خواهند شد.

مشاوره رؤسای جمهوریهای آسیای میانه

در خصوص مشکلات دریاچه آرال

نورسلطان نظربایف رئیس جمهور قزاقستان در جلسه مشاوره رؤسای جمهوری آسیای میانه در آلماتا پایتخت قزاقستان درباره فعالیت و دورنمای کمیته بین المللی نجات دریاچه آرال سخنرانی نمود. در روند جلسه مشاوره پیرامون هزینه و چارچوب فعالیت کمیته مذکور بحث و تبادل نظر شد. در این جلسه مشاوره نمایندگان سازمان ملل متحد و بانک بین المللی و برخی دیگر سازمانهای بین المللی شرکت داشتند. بانک بین المللی سه میلیون دلار برای

کردید که در نتیجه آن ۲۸ نفر کشته و ۹۰ نفر زخمی شدند. خبرگزاری ایرنا گزارش میدهد که بر تعداد تلفات افزوده خواهد شد. در مناطق مرزی ایران و ترکمنستان بیش از ۲۰۰۰۰۰ نفر زندگی می کنند.

روز نوزدهم فوریه نیز در مناطق مرزی بین ترکمنستان و ایران در ۸۰ کیلومتری جنوب غربی عشق آباد زمین لرزه ای به قدرت ۲٫۵ تا ۳٫۴ واحد ریشتر رخ داد.

بزرگترین جدول دنیا در عشق آباد

بنا به گزارش خبرگزاریها مرد ۲۸ ساله ای در شهر عشق آباد بزرگترین جدول دنیا را درست کرده است. حاصل زحمات سرکی ساخاروف ساکن عشق آباد جدولی مرکب از ۶۲۵۰۰ کلمه است که ۱٫۸ کیلومتر درازا دارد. هدف این جدول ساز آن است که نام وی در کتاب معروف Guinness Buch که نام همه رکورد سازهای دنیا در آن آمده است، ثبت گردد و بدین طریق رکورد یک کاندایی را که در سال ۱۹۹۱ یک جدول ۲۵۶۱۴ را نوشته بود بشکند. ساخاروف در نظر دارد جدول ۲۳۰۰ صفحه ای خود را در یکی از خیابانهای عشق آباد بنمایش بگذارد.

ما تلاش خواهیم کرد که ایل کون یک تریبون آزادانه نظرات در عرصه های مختلف زندگی اجتماعی گردد. در این راستا از انتشار مطالب ارسالی شما خرسند خواهیم بود. چاپ مطالب ارسالی با نام نویسنده آن بوده و لزوماً به معنی تأیید آن از سوی جمع ایل کون نخواهد بود. چاپ مطالب بزرگان ترکمنی با حروف لاتین است و بایستی حتی المتذکره تأیید شده ارسال گردد.

آدرس ما:

ILGÜN
Luxemburgerstr. 51
50674 Köln
Germany

اجرای اهداف این کمیته در اختیار آن می گذارد.

در پایان دهه شصت سطح آب دریاچه آرال شانزده متر پایین آمد. این مقدار برابر با نصف حجم آب رودخانه های آمودریا و سیر دریا میباشد.

مقدار نمک موجود در آب دریاچه در سالهای اخیر چهار برابر شده است. سالیانه در حدود صد میلیون تن نمک در مناطق اطراف پراکنده میشود. بیش از نصف جمعیت ۵۰ میلیونی منطقه آرال تحت تأثیر عوارض ناشی از وضعیت موجود دچار بیماریهای گوناگون هستند.

کیهان هوایی - ۱۰ بهمن

طبق بررسی های بعمل آمده اجرای طرح استفاده اجباری از چادر به عنوان حجاب برتر در برخی از واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی در استان مازندران بازنتاب منفی میان مردم ترکمن و اهل سنت شرق این استان داشته است.

A	ا	N	ن
B	ب	Ñ	نک
Ç	چ	O	او
D	د	Ö	او
E	ه	P	پ
Ä	ه	R	ر
F	ف	S	س
G	گ	Ş Ç	ش
H	خ	T	ت
I	ی	U	او
J	ج	Ü	او
Ğ	ژ	W	و
K	ک	Y	ای
L	ل	Ȳ ÿ	ی
M	م	Z	ز